

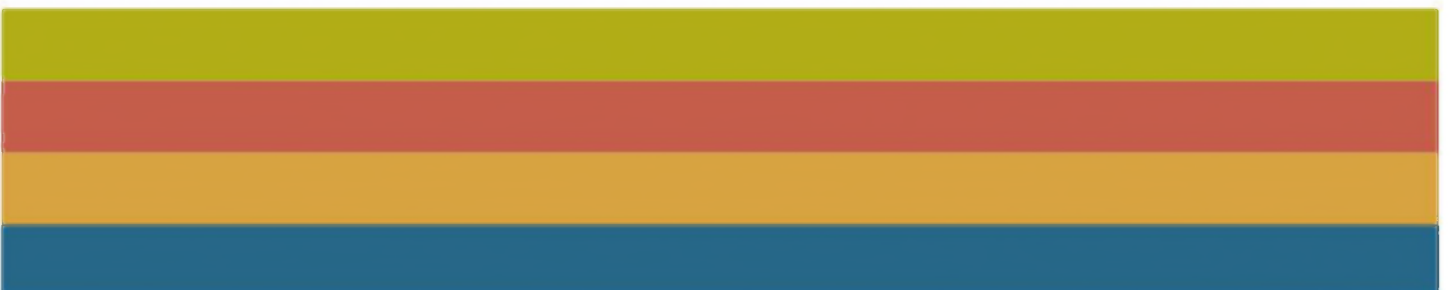

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Natuurherstel Ulvenhoutse Bos

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

20 april 2020 / projectnummer: 3374

1 Advies over het MER in het kort

De provincie Noord-Brabant, het Waterschap Brabantse Delta, de gemeente Breda en Staatsbosbeheer willen samen de verdroging en verzuring van het beschermde natuurgebied het Ulvenhoutse Bos tegengaan. Daarom willen deze partijen natuurherstelmaatregelen nemen om meer kalkrijk grondwater naar het gebied te laten stromen en zo verdroging en verzuring tegen te gaan. Het gaat om (zie ook figuur 1):

- inrichten inzijgingsperceel¹ aan de zuidkant van het bos;
- beekbodem- en peilverhoging in het dal van de Broekloop;
- peilverhoging en verondiepen van watergangen in en bij het naastgelegen St. Annabosch.

De milieugevolgen van het project zijn in een milieueffectrapport (MER) onderzocht.² De provincie Noord-Brabant heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het MER. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat blijkt uit het MER?

In het MER zijn voor de drie genoemde maatregelen steeds twee opties onderzocht: een optie A met zo min mogelijk wateroverlast (voor nabijgelegen woningen en de bosbouwproductie in het nabijgelegen St. Annabosch) en een optie B gericht op maximaal ecologisch en hydrologisch effect van de maatregelen. Het MER laat duidelijk zien dat met beide opties de doelen nog niet volledig worden bereikt. Als voorkeursoptie is gekozen voor optie B, met uitzondering van de maatregel 'vernatting van St. Annabosch' om de bosbouwproductie te ontzien.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is goed gestructureerd, geïllustreerd en bevat voldoende, inzichtelijke en navolgbare informatie. Het valt op dat veel aandacht is besteed aan de onzekerheden in het bepalen van de milieueffecten, en de mate waarin de doelen gehaald kunnen worden. Ook is gekeken hoe monitoring en eventuele bijsturing deze onzekerheden kunnen beheersen.

De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over de natuurherstelmaatregelen, waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen. Wel beveelt de Commissie aan om voorafgaand aan de besluitvorming over het project te verduidelijken welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig zijn, welke (positieve en negatieve) effecten de maatregelen op deze soorten hebben, en hoe negatieve effecten voorkomen kunnen worden. Tot slot constateert de Commissie dat de locatie van het waterinfiltratiebekken in het rapport voldoende is onderbouwd. Wel geeft zij in overweging om bij de uitwerking van deze maatregel aandacht te besteden aan mogelijke effecten op de woon- en leefomgeving.³

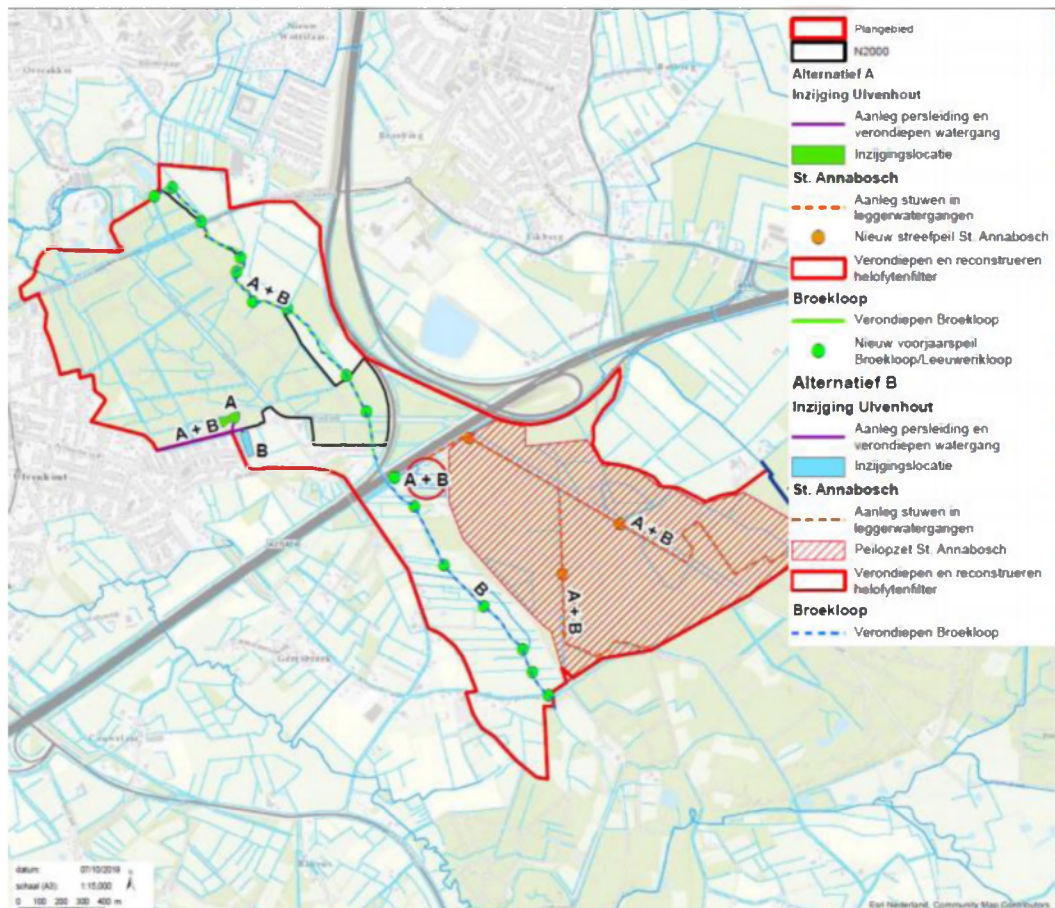
In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

---

¹ Inzijging staat voor infiltratie. Het gaat dus om een plek waar water via het maaiveld naar het grondwater stroomt.

² Milieueffectrapport voor het project Kwelherstel in het Ulvenhoutse Bos, provincie Noord-Brabant.

³ In verschillende zienswijzen vragen omwonenden aandacht voor mogelijke overlast van muggen als gevolg van het waterinfiltratiebekken.

Figuur 1 Het plangebied. Bron: het MER.

Achtergrond

Om de verdroging en verzuring van het beschermde natuurgebied Ulvenhoutse Bos tegen te gaan, worden maatregelen genomen die tot toename van de toestroom van kalkrijk grondwater moeten leiden. Door toevoer van dit water wordt het gebied natter en minder zuur. Een deel van de maatregelen binnen het gebied is al genomen. Ook zijn maatregelen nodig buiten het bos. De maatregelen komen voort uit de aanwijzing van het gebied als Natura 2000-gebied en het daarvoor in 2016 opgestelde beheerplan.⁴ De initiatiefnemers hebben ervoor gekozen om voor het project direct een m.e.r.-procedure en niet eerst een m.e.r.-beoordeling te doorlopen. Volgens het MER is hiervoor gekozen om de effecten voor milieu en omgeving zorgvuldig te onderzoeken en belanghebbenden inspraak op het plan te bieden.

Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Provinciale Staten van Noord-Brabant en het Algemeen Bestuur van Waterschap Brabantse Delta – besluit over het inpassingsplan respectievelijk projectplan Waterwet.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3374](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

⁴ Zie het MER, blz. 20.

2 Toelichting op het advies

De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen.

2.1 Doelbereik

De kwaliteit en omvang van boshabitattypen⁵ in het Ulvenhoutse Bos is in de loop van de tijd afgenomen. Kernopgaven vanuit Natura 2000 voor het gebied zijn:

- herstel van de kwaliteit en vergroting van de areaal vochtige alluviale bossen;
- behoud van de vegetatiestructuur en herstel van de kwaliteit van de eiken–haagbeukenbossen.

Het project heeft tot doel om de hydrologische situatie te herstellen om verdroging en verzuring te stoppen en om eutrofiëring⁶ tegen te gaan.⁷ Het project voorziet daarmee in één van de maatregelen om de kernopgaven te realiseren en zo de instandhoudingsdoelen voor het Ulvenhoutse bos dichterbij te brengen. Het MER noemt ‘duurzaam behoud van de vochtige habitattypen’ het hoofddoel.⁸

Ook draagt het project bij aan de volgende nevensdoelen:

- realisatie van de hydrologische omstandigheden en het inrichten van natuurambiotypen in en langs de Broekloop en in het St. Annabosch (realisatie Natuur Netwerk Brabant (NNB), Natte Natuurparels (NNP) en Kader Richtlijn Water (KRW));
- realisatie van de hydrologische omstandigheden ter verbetering van de biodiversiteit.⁹

In het MER zijn twee alternatieven uitgewerkt, die primair gericht zijn op het behalen van het hoofddoel. Uit het MER blijkt dat beide alternatieven en het voorkeursalternatief een substantiële bijdrage leveren aan het hoofddoel, maar dat het beoogde herstel van de hydrologische situatie niet overal wordt bereikt.¹⁰ Alternatief B komt wel dichterbij het halen van de doelen dan alternatief A.¹¹

De gevoeligheidsanalyse in hoofdstuk 8 van het MER laat ontwikkelingen zien die het doelbereik nog verder in gunstige zin kunnen beïnvloeden. Het gaat hierbij om het omleggen van Leeuwerikloop en het verminderen van grondwateronttrekkingen bij het bos. Terecht wijst het MER erop dat vermindering of stopzetting van grondwateronttrekkingen een aanzienlijk effect op de verschillende doelen heeft.

Daarnaast geeft het MER beperkte maar voldoende informatie over de robuustheid van de maatregelen in relatie tot klimaatverandering. Deze leidt naar verwachting tot (verdere) toename van zowel heviger neerslag als langdurige droge perioden. Uit deze informatie blijkt

---

⁵ Het gaat hierbij om beekbegeleidende bossen, eiken–haagbeukenbossen en beuken–eikenbossen met hulst.

⁶ Voedselverrijking van water (en uiteindelijk ook van de bodem) waardoor algen en hogere waterplanten sterk kunnen groeien.

⁷ Zie het MER, blz. 21.

⁸ Zie het MER, blz. 28.

⁹ Zie het MER, blz. 21.

¹⁰ Het gaat hierbij zowel om de gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG), gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) en kwel.

¹¹ Zie het MER, blz. 70 e.v.

dat de maatregelen het negatieve effect hiervan voor het gebied verminderen. Tegelijkertijd leidt het vaker voorkomen van droge periode door klimaatverandering tot een (tijdelijke) verslechtering van de hydrologische condities (en schade aan vegetatie). Dat brengt een extra onzekerheid met zich mee over het doelbereik van het project.

De Commissie concludeert dat het MER duidelijk in beeld heeft gebracht dat het doel van het project niet volledig wordt gehaald en welke maatregelen en ontwikkelingen dit positief of negatief kunnen beïnvloeden.

2.2 Stikstof

De aanlegfase van de maatregelen leidt voor alternatieven A en B en het voorkeursalternatief tot een tijdelijke toename van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitattypen in het al overbelaste Natura 2000-gebied. Omdat de maatregelen worden gezien als nodig voor het beheer van het Natura 2000-gebied, gaat het MER hier niet verder inhoudelijk op in. De Commissie wijst erop dat het niettemin van belang is om de omvang van de tijdelijke toename en de effecten ervan in beeld te brengen, om hier bij de toestemmingverlening van andere projecten rekening mee te kunnen houden.

De Commissie beveelt aan om voorafgaand aan de besluitvorming over het project de omvang van de tijdelijke toename in beeld te brengen, zodat hier in besluitvorming van andere projecten rekening mee kan worden gehouden.

2.3 Beschermden soorten

Uit paragraaf 6.9 van het MER over leemten in kennis blijkt dat geen jaarrond onderzoek is gedaan naar de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Wel is een 'quick scan' uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde soorten binnen het Ulvenhoutse Bos. Deze quick scan bestrijkt echter niet het gehele plangebied. Het MER geeft verder aan dat de voorziene fysieke ingrepen een lokaal karakter hebben en daarmee geen directe impact zullen hebben op beschermde soorten.¹² Daarnaast stelt het MER terecht dat het voornemen op termijn zal leiden tot betere condities voor beschermde soorten.

Het MER laat echter niet zien in hoeverre de cumulatie van lokale ingrepen binnen het plangebied en de effecten daarvan, leidt tot risico's voor de gunstige staat van instandhouding van hier nu voorkomende beschermde soorten. Ook is niet duidelijk in hoeverre de beoogde eindsituatie kansen biedt voor juist die soorten, die tijdens de aanlegperiode (enige) aantasting van hun leefgebied ondervinden. Omdat het plangebied overwegend extensief in gebruik is, verwacht de Commissie overigens niet dat deze informatie leidt tot wijzigingen van het inpassingsplan of het projectplan Waterwet.

Toch beveelt de Commissie aan om bij de besluitvorming te beschrijven welke beschermde soorten in het gebied aanwezig zijn, welke kansen op positieve en negatieve effecten het project op de soorten heeft en met welke maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen.

---

¹² Zie het MER, blz. 89.

2.4 Monitoring en bijsturing

De resultaten van het project zullen de komende jaren blijken uit monitoring van de hydrologische situatie en de vegetatie. Het MER geeft veel inzicht in de verschillende onzekerheden die er zijn over het doelbereik en de effecten van het project. De ecologische effecten van de maatregelen uit het Bos- en Waterplan¹³ zijn op dit moment nog niet duidelijk. Ook kunnen de effecten van het project op de hydrologische condities (kwel en waterstanden) tegenvallen.¹⁴ Verder zijn de mitigerende maatregelen en de effectiviteit ervan, nog onzeker.¹⁵ Ten slotte is de kwaliteit van het kwelwater (kalkhoudend) een onzekere factor, vanwege de onzekerheid over de omvang van de kalkvoorraad in de bodem.¹⁶ Het MER beschrijft aanvullende maatregelen die kunnen worden ingezet op het moment dat de beoogde resultaten in de praktijk achterblijven, zoals kunstmatige toevoeging van kalk. Verder blijkt dat extra bijsturing slechts beperkt mogelijk is. Eventueel aanvullende maatregelen die het MER noemt maar geen deel uitmaken van het project, zijn het alsnog verhogen van de ontwateringsbasis in het St. Annabosch en het verminderen van grondwateronttrekkingen.

De Commissie onderstreept de noodzaak voor monitoring en bijsturing, niet alleen omdat uit het MER blijkt dat het beoogde herstel van de hydrologische situatie niet overal wordt gehaald, maar ook vanwege de potentiële impact op de langere termijn van klimaatverandering door extra droge perioden.

---

¹³ Het Bos- en Waterplan van Staatsbosbeheer uit 2017 bevat de hydrologische maatregelen die binnen het bos worden genomen voor vernatting en herstel van de waterkwaliteit in het bos.

¹⁴ Het gaat om onzekerheden in ingreep-effect relaties, zoals sterke heterogene ondergrond, (nieuwe) drainage- en infiltratieweerstand na verondieping en ook effecten van veranderend neerslagpatroon en droogte (klimaat).

¹⁵ Verschillende zienswijzen uiteten zorgen over de mogelijkheid en de effectiviteit van mitigerende maatregelen op hun perceel.

¹⁶ Zie het MER, blz. 117.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Jan Bakker

drs. Gert Dekker

mr.drs. Gijs Hoevenaars (secretaris)

drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal inpassingsplan en projectplan Waterwet.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteiten D9 (landinrichtingsproject), C16.1 of D16.1 (winning van oppervlaktedelfstoffen) en D15.3 (wateropslag). Daaruit volgt geen verplichting om een milieueffectrapport op te stellen. Toch hebben de initiatiefnemers ervoor gekozen om voor het project direct een m.e.r.-procedure en niet eerst een m.e.r.-beoordeling te doorlopen.

Bevoegd gezag besluiten

Provincie Noord-Brabant en Waterschap Brabantse Delta.

Initiatiefnemer besluiten

Provincie Noord-Brabant, Waterschap Brabantse Delta, gemeente Breda en Staatsbosbeheer.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Provincie Noord-Brabant is coördinerend bevoegd gezag.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 10 april 2020 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3374](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

